

7.11.152
CERNĂUȚI

IULIE — AUGUST 1935

An X
1935

FĂT-FRUMOS

Nr. 4

Director : LECA MORARIU

† Dr. TEOFIL LUPU
(* 6 Iunie 1869 — † 7 Iulie 1935)

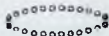
LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ — SOCIALĂ

3.154

BIBLIOGRAFIE *)

- Dr. Teofil Lupu, *Soluții la câteva probleme bucovinene*, Cernăuți 1935.
- Victor Morariu, *Din „testamentul” lui Teofil Lupu*, Cernăuți 1935.
- Alexandru Ieșan, *Elemente de judecată despre situația politică actuală*, Cernăuți 1935.
- Traian Cantemir, *Ciripiri ciribire, fascic. I* (Texte istroromâne publ. sub egida: Seminarul român de literatură modernă și folclor dela Universitatea Cernăuți), Cernăuți 1935.
- Petre Ispirescu, *Dovești despre Vlad=Vodă Tepeș* (Operă inedită, postumă) Nr. 4 din Biblioteca „Făt=frumos”, Cernăuți 1935.
- N. V. Tcaciuc=Albu, *Călătorie veselă în Italia*, Cernăuți 1935.
- Adelina Simionescu=Cârdei, *Suceava voivodală* (versuri), cu prefață de Victor Morariu, Suceava 1935.
- Anuarul liceului „Petru=Rareș” Piatra=Neamț, Anul 1933—1934* (cu bogate studii științifice), Piatra=Neamț 1935.
- Dr. C. Mureșanu, *Proverbe dela Români și alte neamuri*, Constanța 1935.
- Niman Ferizi, *Familja Curri*, Constanța 1935.
- Bequir Walter, *Les relations albano-yougoslaves*, Constanța 1935.
- Ion Breazu, *Michelet și Românii*, Cluj 1935.
- Dan Simonescu, *Din activitatea tipografică a Bucureștilor (1678—1830)*, București 1935.
- N. Georgescu=Tistu, *Ion Ghica, scriitorul* (Cu prilejul unor texte inedite), București 1935.
- Dr. C. Vlad, *Lehnore, Psychoanalytische Beiträge zum Studium des Brudergespenstproblems*, București 1935.
- Józef Gajek, *Kogut w wierzeniach ludowych*, Lwów 1934,

*) Cenzurăm numai cărțile primite la redacție!

FĂT=FRUMOS

An X
1935

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 4

† Dr. TEOFIL LUPU

(† 7 Iulie 1935)

Amintirii doctorului Teofil Lupu, revista „Făt=frumos” i se închină cu multiple îndatoriri. Opt ani de zile d=rul T. Lupu a găzduit-o în casa sa (la Spitalul Sucevii 1926—1929, și’n casa din str. Lascar Luția, 1930—1933). Ba d=rul Lupu i-a fost chiar și colaborator (cu ale sale amintiri d. *Eminescu la Suceava* în An. IV 1929, 109 și d. *Vintilă I. Brătianu* în An. IX 1934, 119). Și i-a mai fost și cel mai devotat comiliton în rezolvirea financiară a atâtor acțiuni culturale. Căci Teofil Lupu, întemeitor al *Băncii Sucevene* (... și victimă a ei...), ca nealți organizatori financiari, a înțeles totdeauna să fie un neasemuit de binevoitor prieten al culturii. De pildă: Printr’însul *Banca Suceveană* finanțează tipărirea N=rului din „Făt=frumos” (An. III 1928 Nr. 5) închinat *Inaugurării Muzeului Porumbescu*¹⁾, printr’însul Cartea istroromână *Lu frați noștri*, obținut dela Banca Suceveană vajnicul ajutor de 30.000 lei²⁾, printr’însul *Muzeul Porumbescu* (dela Suceava) primi dela aceeași instituție suma de 20.000 lei³⁾, printr’însul a luat ființă, cu aceeași contribuție a *Băncii Sucevene*, fondul cultural istroromân⁴⁾, cu suma de bază 25.000 lei, — etc., etc., etc.... Și aceasta — precum ca să se știe — într’o vreme când similare, foarte huzuritoare instituții financiare, ca d. p. chiar *Banca Românească*⁵⁾ (beneficiară astăzi a micilor bănci autohtone, frase foarte meschin pe sfoară...), refuzau orice ajutor de felul acesta.

Dar ceea ce n-ai ales ni l-a apropiat și ni l-a făcut atât de

1) Cf. „Făt=frumos” 1928, 204.

2) Cf. Leca Morariu, *Lu frați noștri* 1928, 177.

3) Cf. Leca Morariu, *Muzeul Porumbescu* 1934, 4.

4) Fond existent și astăzi — întrucât nu l=0 fi desființat atât d anticulturala *Conversiune bancară* — la *Banca Suceveană*, livretul Nr. 892.

5) Solicitată prin intermediul fie=iertatului inspector Paul Ballo.

3.154

935.085

BIBLIOTECA
DOCUMENTARI
GRADUATĂ NEAMT

mult al nostru, a fost *Omul* Teofil Lupu: Cavalerescul lui caracter, gata orcând să ia apărarea adevărului. O pildă! Cât de semnificativ se inverșuna dânsul pentru faimosul mare filoromân și filoțaran și real antisemit contele Bellegarde, mărturisind ¹⁾: „Nu e adevărat că m'am făcut apărătorul nechemat al contelui Bellegarde, ci adevărat este că, fiind o *chestie de onoare*, este chemat fiecare ce ține la cinste și omenie *să-l apere pe un bărbat cinstit care nu se poate apăra...*”. Pentru apărarea aceluiaș *nedreptățit* c. Bellegarde, d-rul Teofil Lupu reedita în 1910 la Suceava ²⁾ „Revista politică” a unchiului său Dr. Matei Lupu, semnând o confesiune cu aceasta ³⁾: „Nu mi-a impus nici titlul de graf, nici bogăția în persoana contelui Bellegarde, ci mi-a impus și mi-a insuflat respect și venerațiune *omul absolut onest și fără de prihană, caracterul integru, inima nobilă și dragostea curată și desinteresată pentru bieții noștri munteni...*”. Și dacă ar fi să reluăm cuvântul d-lui Victor Morariu, atunci în sensul *testamentului* lui Teofil Lupu trebue să pomenim că tot T. Lupu doria să reia apărarea acelui brav om al școlii Nicu Tarasievici, pe care și Preotul Constantin Morariu îl apăra cândva ⁴⁾ împotriva criticomaniei lui Gheorghe Tofan....

Iar pentru toate chichițele politicești (chiar și pentru cele ce veniau asupra-i în ultimele lui zile, din partea unor preținși tovarăși politici) cât de semnificativ a spus D-rul Teofil Lupu ⁵⁾: „*Nu-mi dau cinstea mea pe „mintea” altora!*” Cuvinte pe cari revista „Făt-frumos” le așează Epitaf veșnicei pomeniri a bunului Român și omului de omenie Dr. Teofil Lupu...

Revista „Făt-frumos”

PENTRU BUSTUL LUI S. FL. MARIAN! — Am mai primit 200 lei dela d. Gh. T. Kirileanu. Piatra-Neamț, Vivat sequens!

¹⁾ Cităm după Victor Morariu, *Din „testamentul” lui Teofil Lupu, Un nedreptățit: Contele Bellegarde*, 1935, 13.

²⁾ Cf. Victor Morariu, broșura citată, 4. — Informație cu care trebuie întregit compendiul lui Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu, *Publicațiunile periodice românești* 1913 (pag. 585).

³⁾ Cf. Victor Morariu, broș. cit. 12.

⁴⁾ Cf. Constantin Morariu, *O afacere școlară în „Patria din Cernăuși”, Vălenii-de-Munte*, 1910.

⁵⁾ Cf. V. Morariu, broș. cit. 13.

Muierea

I.

Adâncă închinare spre muierea
Ce=alungă din altarul casei sale
Gunoitul clevetirilor banale
Și=și desvelește'n dragoste puterea.

Asemeni preacuratelor vestale,
Ea luminează ochilor vederea,
Cuvântul ei, mai dulce=i decât mierea
Din gingașele florilor petale.

Asemeni vulturoaicelor semețe,
Spre culmi îndeamnă=și feții ca să zboare,
Le=aprinde'n suflet visuri îndrăznețe...

Pe bieții robi ai gloriei ușoare
Îi va orbi eterna frumusețe
Ce se va revărsa prin ea supt soare.

II.

Înfiripări de caldă poezie
În toată fapta mânilor coboară
Și'n adevăr ca'n haină se'nfășoară
Mândria ei de mamă și soție.

Ca șuerul de șarpe o'nfioară
Minciuna cu fardata ei solie
Și'n sufletu=i cuprins de duioșie
Credința va păstra ca pe-o comoată.

Prin ea cuvântu'n faptă se traduce,
Luceferi noi străpunge=vor fărăia
Și dragoste'n tre oameni vor aduce,

Și deslega=vor gândului robia...
Prin ea, ingenunchiată lângă cruce,
De mii de ori va suspina Maria...

III.

*Cu nimbul nemuririi se îmbracă
 Muiera care știe să muncească;
 Nădejdea ei va face să'nflorească
 Pământului visata lume bună.*

*Obraznică deapururi o să crească
 Cucuta ce otrăvuri își adună,
 Ci spicul greu în țarina străbună
 Tăcut înspre pământ o să privească.*

*Scârbi-se-vor cu toții de alaiul
 Care'nconjoară masca'nșelătoare
 Sub care se ascunde putregaiul,*

*Ci chipul luminat de-al muncii soare
 În cântec nou îl preamărește graiul
 Căci sufletul vrea pâne hrănitore...*

I. U. Soricu

ULTIMA RUGĂMINTE...

Pentru ultima dată sunt rugați să ne achite abonamentul dd.:
 Ilarion Bereznițchi prof. Suceava (pe 1933—1935); Sofronie Bră-
 dățan, București (pe 1932—1935); Aspasia Bucevschi, Gura-Hu-
 morului (pe 1934—1935); M. L. Ciutea, avocat Botoșani (pe 1934—
 1935); Păr. Ioan Iliuț, Pătrăuți-de-Sus (pe 1932—1935); Gavril
 Ionescu, prof. Suceava (pe 1933—1935); Jâjâie Ioan, învăț. Vicovul-
 de-Jos (pe 1933—1934); Paul Jelescu, prof. de cântare Suceava
 (pe 1/2 an 1933 și 1934); Căp. Aurel Lucan, Roman (pe 1933—1935);
 Păr. Ioan Nisioi, Corovia (pe 1933—1935); Gh. Tudose, inv. și
 deputat Vicovul-de-Jos (pe 1931—1935); și Zenovie Ștefanovici,
 Cernăuți (pe 1932—1934). — Ceilalți în N-rul viitor, dac'o fi nevoie!...

Revista „Făt-frumos“

† Dr. Teofil Lupu

Ziua de 7 Iulie 1935 și l-a luat pe unul dintre cei mai distinși medici ai Bucovinei : doctorul Teofil Lupu, decedat subit, pe când își căuta alean într'una din dragile sale hoinăreli prin munții Bucovinei.

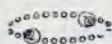
Îștit din solida școală Neisser=Billroth dela Viena, și înzestrat cu un excepțional talent, Dr. Teofil Lupu a fost un unanim-recunoscut diagnostician și chirurg. Sub conducerea lui, spitalul dela Suceava devenise un eminent centru medical de intensă activare și cunoscut departe peste hotarele Bucovinei.

Prin dese călătorii de studii și neîntrerupte lecturi medicale d-rul Lupu ăra totdeauna la curent cu inovațiunile medicinei. Colegii îi vizitau mereu spitalul, în care vedeau o clinică chirurgo-ginocologică desăvârșit-modernă. În domeniul publicisticeii de specialitate lucrările sale despre *Pelagra*, apoi tratatul despre *Ileus* și mai ales darea de seamă asupra *Reinfuziunii extravasatului* la operațiile de graviditate respective rupturile extra-uterine (un novum pe atunci), au fost și rămân mult apreciate.

În consiliile medicale și cu deosebire în *Cercul de studii*, fondat de el, d-rul T. Lupu știa să comunice colegilor săi atât de mult din bogata comoară a experienței și științei sale, încât asistența se alegea cu impresia unui adevărat curs clinic de perfecționare. Era deci lucru firec ca la înființarea *Asociației medicilor din județul Suceava* și, apoi la înființarea *Colegiului medical* local, d-rul T. Lupu să fie ales totdeauna președinte. În această calitate și'n cea de proeminent parlamentar (deputat și senator) neuitatul Teofil Lupu a adus imense servicii atât întregului corp medical cât, mai ales, higienei și terapiei publicului larg.

Moartea lui : plânsă și de atâția și atâția anonimi . . . , iar viața lui : pildă și strălucit îndemn . . .

Dr. Otocar Ferlievici

Elegie

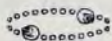
Strofa asclepiadeică IV

Fuseși pragului meu soare și'nalt noroc.
Fuși avântului meu binecuvânt și=azur.
Fuși podoaba mea vie ;
vraja=ți vis minunat torcea.

Vijelie'n vârtej astăzi e sufletul meu.
Dusă, tot îmi luași : vaier e'n jur și răsvrăt ;
chiar și stâncile strigă,
strigă numele tău plâpând.

Innsbruck, August 1935.

george voevidca

Impotriva verdictelor pripite

— Pentru d. Pamfil Șeicaru —

Cetitorii noștri își reamintesc negreșit — căci am calificat-o după merit — atitudinea d-lui Pamfil Șeicaru când cu desființarea teatrelor naționale din Cernăuți, Chișinău și Craiova: D=Sa, după ce fusese brutal față de o delegație de artiști ai T. N. din Cernăuți, cu directorul în frunte — aproba desființarea ca „măsură bună“ sub raport bugetar, dar și pentru prestigiul cultural, „permanent *terfelit* de funcționarea acestor teatre în condiții lamentabile“. Am arătat (în n=rul jubiliar al revistei acesteia) că „rar când s'a rostit o judecată mai superficială și mai dureros și revoltător de nedreaptă“, cel puțin în ce privește teatrul din Cernăuți.

De atunci am putut surprinde, de curând, în coloanele „Curen-tului“ un reviriment în chestiunea aceasta, deși nu sub subsemnătura directorului, ci a d-lui Ioachim Botez.

Intr'un articol despre „Teatrul din Chișinău“, în N=rul 2707 dela 18 August a. c., este vorba de cheltuielile de renovare, pe care edilii Chișinăului le refuză și de care și ministerul artelor „se leapădă“ — și d. Botez, departe de a se pune pe punctul de vedere bugetar, ironizează: „nu degeaba oblăduitor al artelor e d. *Lapedatu*“ pentru a încheia: „Nu e oare dureros că pentru o jumătate de milion s'a pus lacăt unui teatru românesc, când numai pentru o paradă de o zi se cheltuiesc adesea milioane? . . .

Dar nu de teatru voiam să vorbim astăzi, ci de un alt verdict recent al d-lui Șeicaru, tot atât de pripit și nedrept.

În articolul „Centralism excesiv“ din Nr. 2713 (24 August), D=Sa denunță foarte just inconsecvența d-lui Mih. D. Ralea, care, în „Dreptatea“, oficiosul național-tărănist, se ridică împotriva centra-lismului, după ce însuși s'a „simțit obligat“ să mute revista „Viața Românească“ dela Iași la București. Dar până să ajungă aci, d. Șeicaru are o insinuare ce nu poate rămâne fără replică. D=Sa scrie: „Mă întreb adese: de ce *universitățile autonome*, cu nimic stânjenite de centralismul administrativ, *n'au dat primele afirmări ale descen-tralizării culturale*?“.

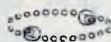
Mărturisim că nu credem în sinceritatea întrebării acesteia sau n'o înțelegem; căci, lăsând la o parte Iașul, pe care d. Șeicaru îl are în vedere în prima linie și care și el va găsi replica justă — nu

se poate ca d. Șeicaru să nu știe de publicațiuni ca „Dacoromania” sau de „Codrul Cosminului”; iar dacă eventual le-ar cunoaște chiar, nu s’ar putea să nu vadă în ele impunătoare afirmări chiar ale descentralizării culturale. Și pentru Cernăuți l-am mai trimite pe d. Șeicaru la „Buletinul facultății de științe”, la revista teologică „Candelă”, la „Junimea literară”, „Revista filologică”, „Revista de pedagogie”, colecția de „Documente bucovinene” a d-lui T. Bălan, revista „Insemnări sociologice”, la buletinul „Mihai Eminescu” și la acest „Făt-frumos” al nostru — toate ieșite din cercurile universitare. Și am mai putea cita activitatea dascălilor noștri universitari în diferite organizații culturale — activitate cu caracter cât se poate de regional, deci descentralizator.

D-lui Șeicaru am putea să-i acordăm o singură circumstanță atenuantă, cea cuvenită ziaristului îndeobște, care scrie sub dictatul zilei, al clipei, deci adese fatalmente superficial, adese insuficient informat și chiar illoial.

Dar tocmai d. Șeicaru e dator să-și menajeze incontestabila înălțime ce și-a cucerit-o prin stăruință și talent excepțional, să menajeze și prestigiul „Curentului” de ziar prin excelență intelectual, impunându-și oarecare disciplină, rezervă în decretarea de verdicte și anateme.

Victor Morariu

POPULARE

Pe cărarea cea din gios
Trece badiul meu frumos;
Când pășia, pana-i clătia
Ochii și gura-i râdea,
Și sprincenele-amândouă —
Mă vârâ în boală nouă!..

Foaie verde sălcioară,
Of inimă, inimioară,
Să te macin și pe moară,
Cum ai fost, nu-i mai fi iară!
Să te macin și pe Prut
Nu-i mai fi ca de demult!

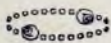
— Și iar verde de-alunică,
Încotro, măi Toderică?
Prutu-i mare, puntea-i mică,
Te-i ’neca, măi Toderică!
— Da măcar să mă înec,
Peste Prut musai să trec!

Jălui-m’ăș și n’am cui,
Jălui-m’ăș codrului...
Codru-și are frunza lui
Și nu crede nimăruj,
Numa la frunzuca lui!...

Din comuna Prevorochie (Bucovina),

culese de

Octavia Lupu-Morariu

Carol Miculi și Iraclie Porumbescu

(Cu 4 scrisori inedite)

Tatăl marelui Ciprian Porumbescu a trăit ca paroh în comuna Șipote din toamna anului 1850 până'n luna Marfie 1857, când se mută la enoria Boian. Din timpul acesta ne-au rămas 4 scrisori de-ale lui Carol Miculi, dintre care prima e scrisă la Cernăuți, iar celelalte la Lwów (Lemberg). Scrisorile acestea vădesc cordiala prietenie dintre C. M. și I. P., prietenie care i-a înlesnit lui C. M. petrecerea în muntele Bucovinei, unde C. M. se aținea cu atâta plăcere și unde lucra și la compozițiile sale, căci din scrisoarea A vedem că C. M. își adusese la Șipote chiar și pianul său iubit, pe care-l numește „tovarășul meu credincios” și despre care cu duioșie spune, că și dânsul (pianul) va trebui să le zică munților rămas-bun, dar cu atât mai scump îi va fi apoi la Lemberg, fiindcă multe are să povestească cu el despre minunata vale a „Cobelioarei”, pe unde a hoinărit cu atâta bucurie, unde și-a scris o seamă din compozițiile sale, unde a vânat cucoși sălbateci, unde a luat băi de soare și de apă, și unde a trăit „multe ore fericite”. Nu odată dragul său pian va suspina, și aceste suspine vor pleca pline de dor peste șesul cel nesfârșit și plicticos înspre *Munte*.

Regretăm că nu cunoaștem data acestor 4 scrisori, prețioase documente sufletești pentru cunoașterea compozitorului C. M., dar precizăm că Miculi a fost un adevărat admirator al naturii și că s'a împrietenit nu numai cu parohul Ir. P., pe care-l caracterizează drept „un păstor sufleteșc neîntrecut” (scrisoarea C), ci și cu atâția dintre muntenii săi. În scrisoarea A vorbește d. p. de „*Dari*”, de o oareșcare *Măriucă*, de *Breasa* (=Breaza?), de nepotul lui Darie, de un huțan bătrân cu numele „Adam” căruia-i dăruiește o „pipă pompoasă” și o doză de „corespondență”, singura pe care o poate cefi Moș-Adam, adecă *mahurca* (=tutunul pentru pipă). C. M. mai amintește de un huțan Zamoroneac și-l întreabă pe Ir. P. și de băiețelul, care-i aducea fragi și care știa să zică așa de minunat din fluer, băiatul căruia C. M. îi zice: „*colegul meu*”; ca amintire îi trimite un briceag. C. M. povestește apoi de vestitul vânător de urși Iacob Țehanciuc și de fata lui și de-o altă față, copilă a „*Kostecha*” (=huțanește) adecă „fata Costăchesei”, femei cari i-au spălat albiturile și cărora le achită datoritiile (scrisoarea B) spunând: „*Honny soit qui mal y pense*”. Băiatului Costăchesei îi trimite o vioară cu arcuș și colofoniu, glumind că

aceasta va fi „prima piatră fundamentală a orchestrei artistice din Șipote“. C. M. îi arată (scrisoarea C) prietenului său Ir. P. că intenționează să plece cu Nicu Mustață în Ardeal, la Brașov, la Cluj, la Porțile de fier, la Mehadia etc. și-l întreabă, ori de „Dari“¹⁾ n'ar avea timp să-i însoțească în această călătorie. Bătrânului Adam îi trimite un „rynszczak“ (renșciac) = 1 Gulden (Scrisoarea C); pe acesta se vede că l-a îndrăgit, în special, fiindcă pe lângă „pipa pompoasă“ îi trimite de repetate ori câte un „renșciac obligatoriu“. Vorbind C. M. în scrisoarea D despre Moș Adam, glumește, întrebându-l pe Iraclie P. în ce ținută de gală să-i facă băii sale din gârla Cobelioarei prima vizită, pe care nu vrea s'o curteze ci să i se prezinte cu un oareșcare „ceremonial religios“. Întrebare la care răspunde singur, opinând că costumul cel mai potrivit va fi costumul lui Adam bez frunza de smochin, urmând ca ceremoniile de împlinit să le ordone Părintele Iraclie, iar la baia de aier (soare) il va lua ca „ministrant“ pe Moș Adam, de care se vede că nu se poate lipsi când petrece la munte și care în loc „saecula saeculorum amen“ va borborosi în barba sa pe huțânește: „vid(e)ai uduriu“ = se vede c'a înebunit C. Miculi, că îmblă gol prin pădure și câmpii (scrisoarea D).

Între îndrăgiții lui din Șipote se află (scrisoarea B) și „nepotul lui Dari“. Miculi îi scrie lui Ir. P.: „Sărutați-l din parte-mi și rugați-l să primească un pistol, a cărui construcție îi va face multă bucurie“. „Pistolul e vrăjit ca cel al unchiului său (moșului său)²⁾; pistolul este de „Systeme Lefaucher“. Dacă n'a putea deslega problema³⁾ (știu că posedă mult spirit (Witz) și că ar putea să înfăptuiască deschiderea pistolului) o va găsi însemnată pe țidula (Zettel) alăturată, numai să fie precaut ca să nu rupă (strice) ceva (din mecanismul pistolului). Tot în scrisoarea B — C. M. îl mai roagă pe „Ștefcu“⁴⁾ să pregătească vre-o câteva tablouri pentru expoziția de aici (din Lwów)“.

Deosebit de duios este un pasagiu din scrisoarea C⁵⁾ în care

¹⁾ Un nepot al celebrului erou popular, căpitanul de haiduci Ion Darie din Marginea, jud. Rădăuți, Bucovina (cf. rev. „Făt-frumos“ 1935, 109). — Nota redacției.

²⁾ Deci iar haiducul Darie! Cf. schița lui Iraclie Porumbescu *Haiducul Darie și Moș Matei Bercheșanul*.

³⁾ De-a deschide pistolul.

⁴⁾ Ștefcu = Ștefan, fratele lui Ciprian, căruia, se vede, îi plăcea, ca multor copii, să deseneze orice și pe ori unde!...

⁵⁾ Originalele scrise în limba germană le încredințez d-lui prof. univ. Leca Morariu, pentru Muzeul Porumbescu din Suceava.

C. M. își manifestă iarăși și iarăși dorul de munte: „Nu mă tem de aierul din Lemberg (Lwów), căci 88 linioare de pe firida ferestrei mele sunt însemnate cu roșu; din aceste linioare șterg zilnic câte una, iar cea de pe urmă va fi ștearsă la 31 Maiu. S-Voastră nici nu-mi veți crede ce *Stimulans* pentru puterile mele (starea mea fizică) se ascunde în aceste linioare, văzând că numărul lor scade zilnic, dar acest *Stimulans* se menține și în nădejdea, de-a putea să întru la vară iar în palatul¹⁾ meu din *Cobelioara*. Mă port cu gândul să rămân în Iunie și Iulie la Șipot“.

Amintind apoi de planul de-a pleca cu Nicu Mustăță în Ardeal, C. M. spune, că pe la finea lui August se va întoarce la Șipote și că va rămânea acolo până la 20 Septemvrie.

„Omul gândește și Dumnezeu cârmuiește; cine știe ori de D=zeu nu râde de întreaga mea scrisoare și de planurile mele cam aventuroase (*Luftschlösser*) și cine știe, ori de Dumnezeu nu spune în acest moment: Aceasta o vom direge noi altfel“...

Evlavios cum e, Miculi își termină scrisoarea adresându-se **preotului** Iraclie cu cuvintele: „În acest caz D-Ta îmi poți ajuta. În zilele de duminici și sărbători, când Dumnezeu Vă dă audiențe²⁾, rugați-vă pentru mine și pentru puținele mele plăceri nevinovate! Vă salută deocamdată foarte cordial al DV. sincer devotat amic C. M.“.

Arătând în această scrisoare cele de bunăcuviință doamnei Porumbescu, unui oareșcare Trziczkoski(?) și tuturor Șipotenilor, termină cu cuvintele: „pentru bătrânul Adam un *rynszczak*“ (= 1 Gulden).

Pasagiul cu linioarele m'a impresionat foarte mult; mi-am adus aminte că făceam la fel ca elev de liceu, când însemnam în calendar zilele din vacanța Paștelor până la vacanțele mari, ștergând în fiecare zi câte o linioară și numărând câte lecții vom mai avea la prof. T.³⁾ până la sfârșitul anului școlar.

C. M. revine asupra linioarelor din calendar în scrisoarea D, în care mai spune: „Vă exprim cea mai mare mulțumită pentru scrisoare și pentru cele trimise; acesta va fi cred în anul acesta ultimul morț (= cucoș sălbatec) din Șipote, căci cu toată vremea ploiasă și virofoasă, se apropie primăvara, și cine vrea cucoși selbatici, trebuie să și-i agonisească la Șipot singur împreună cu celelalte plăceri“.

¹⁾ Va fiind o casă huțanească.

²⁾ La liturgie!

³⁾ Nu prea iubit de noi; ucraincan renegat, care ne cam „muștruluia“ prea tare. Dumnezeu să-l ierte!

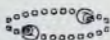
Înțelegem deci din această scrisoare și celelalte 3, că atât scrisorile trimise de Ir. P. lui Miculi, cât și cele trimise de C. Miculi lui Ir. Porumbescu, erau expediate în colete poștale. Ne'nchipuim că din Șipote plecau la Lwów colete cu păstrăvi¹⁾, cucuși sălbateci, iepuri, carne de cerb, de mistreț, afine, brânză de oi, etc.. iar din Lwów îi veniau lui Ir. P. cărți, muzicalii și altele.

Miculi continuă: „Calendarul meu mai arată încă 41 de zile roșii ca sângele. În acest răstimp am să mai aranjez 3 soaree, 2 concerte ale societății (probabil: filarmonice din Lwów), unul pentru academie, altul pentru mine (în beneficiul meu)“. În acest timp vor începe și lucrările cu nou-inființata societate de cântare a doamnelor, la care „participă tot ce poartă malacov (= crinolină), întreaga lume din aristocrația doamnelor; lucrările societății de cântare a bărbaților a cărei conducere (firește, muzicală) am luat-o asupra-mi, se fac regulat — pe lângă aceasta (dau) lecții de pian, de compoziție și repetiții. Mă voiu recrea la Șipot, dar pot să contez, că am să le izbândesc acestea toate în 11 zile, dacă-mi va ajuta Cel-de-sus“.

A patra scrisoare (D) e însemnată de Miculi — în loc de dată — cu cuvintele: „Lemberg Ostersonntag“ (Lemberg Duminica Paștelor). Ar fi interesant, dacă s'ar afla la familia Miculi scrisori de-ale lui Iraclie Porumbescu și dacă s'ar putea constata în care an i-a scris C. Miculi lui Ir. P., în Duminica Paștelor!

Am spicuit din cele 4 scrisori ceea ce am crezut că va interesa pe cetitorii lui „Făt-Frumos“.

Leonida Bodnărescu

CETITORI CULTURALI!

Iar sufletele generoase, care cu vârf și îndesat alină (și pentru alții!...) răstriaștea financiară a revistei „Făt-frumos“: d. *Artur Apati*, prefect de Storojineț cu suma de 5.000 lei; d. *A. Vornicel*, Cernăuți, cu 500 lei; Cooperativa „*Putna forestieră*“ Cernăuți cu dania de 10.000; și, cu vestirea cuvântului bun pentru „Făt-frumos“: P. C. Sa Păr. *Mihai Reguș*, Revna; d. prof. *Ioan Macariciuc*, Hotin; d. prof. *Traian Cantemir*, Hotin; și d. *Valerian Brițchi*, student Com. Zelena, jud. Hotinului. — Cinste lor! —

Revista „Făt-frumos“

¹⁾ Coletul de 5 kg. costa numai 30 de bani, nu ca acum 40, lei + supra-taxa; deacea P.T.T. aduceau pe-atunci statului venituri mari, nu deficite!!!

Suceava voivodală

Sclipesc sub cer de aur vechi turnuri și biserici
 Ce=au cunoscut odată întreaga noastră fală.
 Aice fost=a leagăn de Domni viteji și clerici,
 De glorie'ncărcată, Suceava voivodală !

Relicve=ascunde'n sânu=i din vremile străbune,
 Vestigii ce păstrează trecutul nostru falnic
 Și orice colț dintr'insa o amintire spune.
 Și orice turn vestește străvechea=i slavă jalnic.

Adelina Simionescu=Cârdei

(Din vol. *Suceava voivodală*)

oooOoOooo

Societatea „Armonia“ (Cernăuți) într'al 52-lea an : 1932—1933 *)

Onorată Adunare generală, D=lor membri onorari, fondatori, sprijinitori și activi, Doamnelor și Domnilor,

Întâiul nostru gând așterne prinos de recunoștință pe mormintele scumpilor noștri membri defuncți din cursul acestui an administrativ 1932—1933, Adormiții întru Domnul: Membrul onorar Gheorghe Jancovschi † 5 August 1932; membrii sprijinitori Atanasie Pridie † 28 Nov. 1932, Eugen Popescu † 3 Dec. 1932, Dr. Vasile Ghe=rasim † 10 Faur 1933, Dr. Cornel Tarnovietchi † 9 Prier 1933, Eugen Băcu † 11 Iulie 1933 și D=na Pulheria Halip † 18 Oct. 1933. Binzecuvântată le fie amintirea !

Suntem la capătul unui an societar în care nepregetul activității noastre a împins săvârșirea acestei adunări generale până la extrema limită. Dar întârzierea aceasta e datorită și faptului că serbările cu cari „Armonia“ a cinstit comemorarea marelui ei membru activ și onorar Ciprian Porumbescu (adică împlinirea a 50 ani dela moartea lui și a 80 ani dela nașterea lui), s'au putut încheia abia la 22

*) Raport prezentat adunării generale din 10 Dec. 1933. — Cum astăz „Armonia“, condusă de vice=președintele Amului Liteanu (președintele Leca Morariu den isionând pe ziua de 4 Aprilie 1934) nu se prea grăbește a ne da așteptatul *Anuar*, publicăm aci acest important capitol de viață artistică=culturală românească.

Oct. 1933 cu *Concursul de coruri populare*, în care 8 coruri populare (și țărănești) din Bucovina au zis cântece de-ale lui C. Porumbescu. Încât, cu deciziunea ședinței Comitetului din 4 Dec. c., anul al 52-lea al Soc. „Armonia” se consideră încheiat pe ziua de 31 Oct. 1933. Și iată-l acum bilanțul acestei activități.

A) Sub raport artistic-cultural

Cele 17 *Academii* (Șezători=concerte) din 11, 18 și 25 Nov., 2, 9 și 16 Dec. 1932 și din 27 Ian., 3, 10, 17 și 24 Faur., 3, 10,

IOAN CÂRDEI

C. PORUMBESCU

(Bustul dela Suceava)

19, 24 și 31 Martie și 7 Aprilie 1933 ne-au rotunzit numărul *Academiilor* (inaugurate în 7 Nov. 1930) la 50. Patru dintre aceste soboruri trebuie în special încondeiate: 1). *Academia* din 16 Dec.,

în care folcloristul de rasă și publicistul bădică și domn *Alexandru Vasiliu*, învățător din com. Tătăruși (jud. Baia) a zis din fluier și din gură cântece autentice=populare, așa cum la știm din colecția d-sale *Cântece, urături și bocete* cu 43 arii notate, 1909, sau din colecția armonizărilor lui Constantin I. Băciu, *Melodii populare românești* (p. soli, cor și piano) I Iași 1926; — 2). Acad., din 3 Faur, închinată lui Carol Miculi, folclorist proeminent în cântecul popular românesc, cu un cuvânt lămuritor asupra lui C. Miculi, rostit de președintele *Armoniei* și cu demonstrațiuni ad aures, executate la pian de D-na Aurelia Măru; — 3). Acad. din 19 Martie, cu care „Armonia” comemora, în chip pe cât de vrednic, pe atâta de original, împlinirea a 50 ani dela moartea și a 80 ani dela nașterea lui C. Porumbescu, distinsul muzicolog George Onciul, profesor la Conservatorul din Cernăuți, revelând reala valoare istorică, dar și artistică, a operei lui C. P., iar colaboratorii d-sale (d-na Fritzi Onciul — pian, D-l Iaroslav Megasiuc — vioară, și-un dublu=cvartet bărb. de elevi ai Conservatorului Cernăuțean, ilustrând cu execuții ad-hoc expunerile conferențiarului; — 4). O a doua Academie C. Porumbescu, la 7 Aprilie, când cu cele mai distinse elemente muzicale (Octavia Lupu-Morariu, Elisa Manug-Tabacaru și d-l Dimitrie Staroșciuc — canto; D-ra Eugenia Botezat — pian; Dr. Victor Morariu — vioară) și cu corul *Armoniei*, dirijat de maistrul Alexandru Zavulovici, opera vocală și instrumentală a lui C. Porumbescu fu sărbătorită cu înaltă cinste și cuviință.

Și-au dat deci concursul în Ciclul acestor 17 Academii: Ur-mătoarele cvartete instrumentale: a) cvartetul de coarde al distinsului prof. de Conservator Alexandru Garabet (violina I) cu d-nii George Pavel prof. de Conserv. (violina II), prof. Fr. Krzyzewski (violă) și A. Bar (violoncel); cvartetul instrumental Dr. Victor Morariu (violină), Dr. Aurel Morariu (flaut) Dr. Viktor Weywara (viola) și președintele *Armoniei* (violoncel); c) cvartetul de coarde I. Megasiuc (violina I), D. Gr. Isăcescu (violina II), Liviu Rusu (viola) și Mircea Hoinic (violoncel); apoi următorii: profesori ai Conservatorului Cernăuțean, D-na Hedvig Halitchi (pian), d-l Al. Garabet (vioară), d-l G. Pavel (conferențiar), d. Tit Tarnavski (pian) și d. Dimitrie Ungureanu (clarinet); reprezentanți ai Teatrului Național din Cernăuți: d-nele Anca Balaban, Lilly Bulandra, Jenny Moruzan și d-nii Mihail P. Balaban, Gh. Carussy (recitări și canto), Remus Ionașcu, Nicu Mișușă, Dimitrie Moruzan, Ioan Petrovici, Gh. Podhorschi (canto și

tenor) și Nicu Sireteanu; amintitul trubadur popular Alexandru Vasiliu, meșter zicător din fluier; muzicienii profesioniști titrați: D=nele Aurora Brăescu (soprană), Eugenia Biriucof (soprană), Elena căpit. Sidorovici (violină) și Maria Mandyka=Fischer (pian); reputele valori muzicale: d=nele Olga căpit. Făgărășanu (soprană), Elisa Manug=Tabacaru (mezosoprană), Octavia Lupu=Morariu (alt și pian), Aurelia Măru (pian), Fritzi Onciul (pian), D=ra Eugenia Botezat (pian), D=ra G. Clin (pian) și D=nii D. Dimitrof (bas), Ioan Hanscu (bariton), Gh. Mănăstireanu (bariton), Eusebie Saghin (tenor) și instrumentiștii Dr. Paul Kozak (violoncel), Dr. Aurel Morariu (flaut și mandolină), Dr. Victor Morariu (violină), Teofil Nichitovici=Călin (pian), Dr. Viktor Weywara (violă) și președintele Soc. „Armonia” (violoncel și ghitară); distinși elevi ai Conservatorului din Cernăuți: D=na Elisa Ierimcovschi=Mărin (soprană), d=rele Ana Cvasnic (pian), Felicitas Cobilanschi (pian), Vera Iliuț (recitări), Claudia Marceanu (pian), Felicia Marceanu (pian), Francisca Zadobrovsca (pian) și D=nii Mircea Hoinic (violoncel), Gh. Spânu (tenor) și Dim. Storoșciuc (bas); și corul *Armoniei*, dirijat de meșterul Alex. Zavulovici, căruia îi revine meritul de a fi dat specială atenție muzicii noastre religioase precum și celei de esență populară. Ba „Armonia” a continuat să angreneze în pulsația vieții noastre artistice și tinere elemente noi, ca d=nii Ioan Enoiu (bas), Mircea Luța (pian) și Octavian Ștefureac (bariton). S’a cultivat în aceste Academii, alături de muzică românească (religioasă, profană și populară) și muzică italiană, franceză, germană, poloneză, rusă și cehă ¹⁾.

În afară de aceste 17 Academii (șezători concerte de cameră), activitatea artistică mai înregistrează cele două mari concerte, cari au avut loc în Teatrul Național din Cernăuți: 1). Concertul din 13 Faur 1933, în care sub bagheta d=lui prof. Alex. Zavulovici, și cu orchestra Regimentului 3 Grăniceri, corul *Armoniei* (aliat cu distinse elemente solistice: D=nele Octavia Lupu=Morariu, Elisa Manug=Tabacaru, Natalia Chelner și d=nii Gh. Spânu și D. Storoșciuc) a interpretat (alături de câteva coruri mărunte) piesele de anvergură L. Domide, *Înșirate Mărgărite*, E. Caudella, *Pohod na Sibir* și S. Nicolescu; *Tropotita*, iar ansamblul Elisa Manug=Tabacaru, Octavia Lupu=Morariu, Hedvig Halitchi, Dr. V. Weywara și președ. *Armoniei*, ne-au dat prima audiență Cernăuțeană a piesei lui Eusebie Mandicevski

1) Programele analitice în Raportul Comisiunii muzicale.

În amurg¹⁾; 2). Concertul din 20 Mai 1933, când „Armonia-de-ieri“, deci membrii veterani ai „Armoniei“, sub conducerea măestrului prof. Constantin Șandru și cu concursul d=lor Dr. Victor Morariu (violină), Felix Hönich (pian) și Mircea Hoinic (violoncel), apoi cu cvartetul bărb. dublat Const. Șandru și Ștefan Scalat (tenori I), Păr. Gheorghe Prelici și Dr. Aurel Morariu (tenori II), Amuliu Liteanu și Constantin Georgescu (bariton), Păr. Eugen Jancovschi și Mihai Boldur (bași), a realizat, cum a recunoscut și presa „*cel mai mare concert*“ Porumbescu pe care, în acest comemorativ 1933, l-a înfăptuit Românimea de oriunde.

Și fiindcă prețuim atât de mult abnegația culturală, înregistrăm cu adâncă recunoștință numele celor ce, aducând sacrificii de timp și biruind orice prejudecăți, ba înfruntând chiar și imundă meschinărie²⁾ n'au pregetat să se constituie în frăția *Armoniei-de-ieri*, pentru a aduce cel mai substanțial prinos din închinare memoriei lui Ciprian Porumbescu. Sunt următorii *Armoniști-de-ieri*: Soprane: D=nele Teofila Apati, Elena Beck, Olga Fișer, Hedvig Halișchi (prof. de Conservator), Silvia Hoinic, Eusebia Mardan, Eufrosina Pitei, Morda Scalat și Boțena M. Șesan; — Alto: D=nele Vica Brodner, Natalia Chelner, Olga Dan, Iuliana Dulgheriu, Glicheria Maslovschi, Cornelia Șlușanschi, Eugenia Tușinschi și Constanța Vlonga; — Tenor I: D=nii Mihai Cojocariu, Dr. Ioan Mardan, Ștefan Scalat, prof. și maestrul Constantin Șandru și Alexandru Zavulovici; — Tenori II: D=nii Amuliu Liteanu, Dr. Leca Morariu, Păr. Gheorghe Prelici și Simeon Vavric; — Baritoni: D=nii Constantin Georgescu, Ioan Hahon, Numitor Liteanu, Dr. Aurel Morariu, Dr. Octavian Scalat, Dr. Valerian Șesan, Gheorghe Ucraineț și Artemie Zama; — Bași: D=nii Mihai Boldur, Emanoil Cimpoeș, Păr. Vespasian Corvin, Alexandru Dulgheriu, Arcadie Filipescu, Nicu Gherman, Păr. Eugen Jancovschi, Eusebie Jemna și Ștefan Nedelcu; — Apoi instrumentiști: D=nii Dr. Victor Morariu (violină), Mircea Hoinic (violoncel) și Felix Hönich (pian). Mulțumiri speciale apoi celui ce'n chip cu totul dezinteresat i-a procurat „Armoniei-de-ieri“ întreg materialul tehnic p. acest concert, d=lui dir. gen. Ștefan Scalat; iar mai presus de toți și înainte de toate, profundă recunoștință d=lui prof. Constantin Șandru, care cu cea mai idealistă generozitate și cu eminentele d=sale calități artistice a realizat un rar concert de elită.

¹⁾ Cf. cronică din „Glasul Bucovinei“ Nr. 3.993.

²⁾ Cf. „Glasul Bucovinei“ Nr. 4.077; revista „Făt-frumos“ 1933, 125.

Dar în afară de amintitele omagieri artistice (cele două Academiilor Porumbescu și Concertul *Armoniei de ieri*) cu cari „Armonia” a cinstit comemorarea semicentenarului morții lui C. Porumbescu și împlinirea a 80 ani dela nașterea lui, — „Armonia” a mai contribuit la sărbătorirea acestor prăznuri și cu următoarele: 1). Cu faptul că, împreună cu soc. „C. Porumbescu” dela Suceava a îndrumat sărbătorirea oficială pe toată Țara a celui ce aparține sufletului românesc de pretutindeni, fapt care se vede din următoarele adrese [publicate în revista „Făt-frumos” 1933, 95 și 96]; 2). Cu marele *Concurs de coruri populare*¹⁾, din 22 Oct. 1933, când 8 coruri populare (7 țărănești și corul „Meseriașul Român” din Cernăuți) au cinsit poimenirea și opera aceluia C. Porumbescu, care, la 20 Sept. 1882 era uimit de admirație pentru primul concurs de similare coruri populare, și în general, primul concurs de coruri românești, din Chizătaul Banatului²⁾. Corurile concurente executară mai ales piese de ale lui C. Porumbescu, între cari și *Tabăra română* (Codrul Cosminean) și *Cisla*, reprezentată dramatic de îndrăznețul cor Rădăuțean, și’n prima audifție, psalmul *Dumnezeu este Domnul*, apărut în Colecția muzicală „Făt-frumos” fascic. 2 (Suceava 1933).

Iar juriul artistic al Armoniei și-a răsplătit crainicii întru glori-ficare a lui C. Porumbescu cu următoarele distincțiuni: Corul „Meseriașul Român” (cu neuitatul solist din *Iarna*: d-1 Traian Snijec), dirijat de d-1 Dr. Aurel Morariu, diploma de *Cor-Membru al soc. „Armonia”*, cea mai înaltă distincție morală pe care o poate conferi „Armonia” în asemenea împrejurări. Iar celor 7 coruri plugărești, cari au participat efectiv la Concurs: *Medalia de aur cu coroană* pentru corul bărb. din Cosmin al Păr. Eugen Jancovschi; *Medalia de aur* pentru corul mixt din Rădăuți, dir. de strădalnicul Mihai Bodnariu, și p. corul mixt, atât de neaoș-țărănesc din fieful lui Luca Arbore, dir. de d-1 Gavril Popovici; *Medalia de argint* p. corul bărb. din Iordănești (care calcă pe urmele Cosminului!), dir. de entuziastul Ilie Toustiuc, și, la fel, p. impozantul dar mezinul cor mixt din Cuciurul-Mare, unde desigur va face ispravă d. Ioan Damian; și *Medalie de bronz* corului mixt... de bronz al d. Meliton Galan din Galanești. Distincțiile mai mici ale *Mențiunilor onorifice*,

1) La organizarea căruia s’au distins d-nele Aspasia Braha, Viorica Cadiu și Elena Vavric.

2) Cf. cronica din „Glasul Bucovinei” Nr. 4.169.

așa cum „Armonia“ le-a distribuit în Concursul din 17 Mai 1931, în adevăr n'au fost cui da!...

Ba în șiragul manifestărilor autonome, „Armonia“ a știut să-și reia firul vechilor ei tradiții de expansiune culturală și, condusă de energicul ei dirijor artistic Alex. Zavulovici, împreună cu membrii din comitetul *Armoniei* Traian Berculean, Nicu Cadiu, Nicu Gherman și Dim. Storoșciuc, a isprăvit în 18 Iunie 1933 un vajnic iurș artistic-cultural, dând un mare concert de destelenire românească pe meleagurile îmburuienatului Toporăuți¹⁾.

În afară de aceste concerte autonome „Armonia“ a mai concertat cu soliștii și cu corul ei (în aceeași dirigenție artistică a d-lui Al. Zavulovici) în Teatrul Național din Cernăuți, sub următoarele egide: 1). Concertul *Societății Pensionarilor publici* la 18 Ian. 1933; 2). Concert. Soc. I. O. V. (Invalizilor, orfanilor și văduvelor de războiu) la 4 Faur' 1933²⁾; 3). Concert. Soc. „Cultul Patriei“ la 3 Aprilie 1933³⁾; 4). Academia Cercului *Amicii Franței*, la 4 Iunie 1933. — „Armonia“ a participat apoi cu distinsul ei cvartet bărb. (Eusebie Braha, Amuliu Liteanu, Gheorghe Ucraineț și Dim. Storoșciuc) și la marele eveniment al Bucovinei culturale care a fost desvelirea bustului lui C. Porumbescu dela Suceava în 15 Oct. 1933, bust ridicat de către revista „Făț-frumos“ și soc. „Ciprian Porumbescu“⁴⁾.

Cu privire la aparatul administrativ al direcțiunii muzicale înregistrăm: Comisiunea muzicală descompletată prin strămutarea d-lui E. Isar la Botoșani, s'a completat, alegându-se în șed. comit. din 4 Aprilie 1933 d-l Dim. Storoșciuc. D-l Amuliu Liteanu, declarându-se restabilit, a reluat pe ziua de 1 Oct. 1933, dirigenția corului (suspendată din considerațiuni de sănătate). Ședința comitetului din 11 Oct. 1933 ratifică (nu fără discuție!) această bruscă schimbare și aduce înoite mulțumiri d-lui prof. Alexandru Zavulovici, care cu atât devotament și (ca nealți dirijori!) în chip cu desăvârșire dezinteresat, timp de 2 ani de zile (din 1 Oct. 1931 până'n 1 Oct. 1933), în câte 3 repetiții (à 2 ore) la săptămână a dirijat corul *Armoniei*.

1) Cf. și cronică din „Glasul Bucovinei“ 1933 Nr. 4.088 din 27 Iunie, cronică însă care suferă de multe greșeli de tipar (d. p.: „programul atât de educat ales“ în loc de *adecvat ales*; sau, „năvalnice relatări“ în loc de *nevolnice relatări*).

2) Cf. „Glasul Bucovinei“ 1933 Nr. 3.986.

3) Cf. „Glasul Bucovinei“ 1933 Nr. 4.039.

4) Cuvântul rostit de președintete *Armoniei* la desvelirea bustului Porumbescu vezi-l în „Glas. Buc.“ 1933 Nr. 4.169.

O inovație de caracter eminent-cultural, săvârșită (din îndemnul președintelui societății) în cursul acestui an societar, fu înființarea Muzeului „Armonia”, care dispune astăzi de un dulap propriu și care e menit să devină nu numai o arhivă muzeistică a soc. „Armonia”, ci un Muzeu al întregii vieți muzicale din Nordul Moldovei. În acest sens „Armonia” își repetă apelul lansat și’n presă, ca orice piesă vrednică de-a fi înțată într’un Muzeu muzical-regional să fie pusă la dispoziția *Armoniei*, deci autograme muzicale și de-a muzicienilor, fotografii, imprimate muzicale rare, instrumente muzicale etc.

B) Sub raport social-cultural

Pentru a intensifica buna-frăție dintre membrii societății, „Armonia” a aranjat și’n acest an o mare sindrofie dansantă de revelion și, la 25 Febr. 1933, o mare serată dansantă, serată care ne-a realizat venitul net de 9.000 lei. Cu prilejul acesta, bufetul și casa s’a bucurat ca de obicei de multe ofrande venite mai ales din partea următoarelor doamne: Olga E. Băcu, Felicia Berculeanu, Aurora Bilețchi, Leonțina Boca, Olga Boldur, Aspasia Braha, Viorica Cadiu, Lidia N. Cernușcă, Neonila Cîmpoieș, Natalia Constantinescu, Marta Danciul, Elena Drăgănescu, Iuliana Dulgheriu, Valeria Dulgheriu, Olga Filipescu, Aglaia Gherman, Magda Gruber, Lidia Hacman, Hedvig Halițchi, Ioana Ilcău, Silvia Ilisei, Ana G. Jemna, Elena Lanivski, Eufrosina Liteanu, Aurelia Măru, Graziella Morariu, Octavia Lupu-Morariu, Virginia I. Nistor, Aglaia Onciul, Eugenia Ostaficiuc, Eugenia Dr. I. Pavlov, Eutalia Popovici, † Glicheria Posteuca, Carolina Reus, Olga Rusu, Virginia N. Săveanu, Ștefania I. Spiridon, Eliza Ștefaniuc, Pulcheria Tarnavski, Elena Ucrainet, Elena Vavric, Tulia Vlad, Constanța Vlonga, Eliza Zamă și Natalia Zavulovici, — precum și Onor. firme Stanislaus Podzudek (mezelărie) și Fabrica „Beresa” (berărie).

Consolidarea socială a fost firește promovată și’n cele 17 Academii, dat fiind caracterul lor intim de înfrățire în semnul artei.

Și iarăși, întru cât mai larga intensificare a osmosei noastre sufletești cu publicul românesc, noi comitetul *Armoniei* vă recomandăm astăzi să binevoiți a conferi înalta distincție de membie onorifică în soc. „Armonia”: întâi, în chip postum, surorii lui C. Porumbescu, D-nei *Maria Rațiu-Porumbescu*, devotată apărătoare și promotoare a patrimoniului porumbesc; apoi, la fel, celui ce în vremuri de vitregie austriacă a fost un dărz sfidător valah în incinta și’n preajma *Armoniei*,

adecă *Dr. Emil Slușanschi*; apoi, iarăși în chip postum, celor ce împreună cu Ciprian Porumbescu s'au înscris în paginile de martiraj ale Bucovinei robite, următorilor Arboroseni deci: *Constantin Morariu*, *Eugen Siretean* și *Zaharie Voronca*; deasemeni singurului nostru *Arborosean* rămas în viață Î. P. C. Sale Arhimandrit mitrofor *Dr. Ortisie Popescu*; apoi celui ce prin „Șezătoarea“ sa e un fruntaș ocrotitor al cântecului și sufletului popular românesc, D-lui *Artur Gorovei*, doctor honoris causa al Universității Cernăuțene, și apoi acelei pilduiror de devotate armoniste care cu un covârșitor talent a ilustrat atât de amplu scena dramatică a *Armoniei* de odinioară, D-nei *Eufrosina Täuber-Liteanu* (Entuziaste ropote de aplauze).

C) Sub raport administrativ-economic

Cu toată intensă ei activitate artistică-culturală, „Armonia“ a reușit în acest an societar să îndrumeze și realizarea duor mari deziderate administrative: 1). Redactarea unor noi statute, corespunzătoare exigențelor actuale. Proiectul acestor statute, elaborat de către președintele *Armoniei* după 18 alte similare statute și întrunind deci oarecum sinteza a tot ce constituie un statut modern, a fost discutat și aprobat în două ședințe ale comitetului (la 9 Nov. și 4 Dec. 1933); — 2). Lămurirea situației de drept a soc. „Armonia“ față de „Societatea pentru cultură“, — aceasta în baza mai multor intensive ședințe ale comitetului, la cari au participat și distinși membri externi ai *Armoniei*: Teodor Bujor, Dr. Aurel Morariu, Ștefan Scalat, Dr. Octavian Scalat, Numitor Liteanu, precum și în baza unor conferințe speciale avute cu delegații *Societății pentru cultură*. Încât atunci când, la 5 Aprilie 1933, Societatea pentru cultură ne uimia cu deciziunea luată de comitetul Soc. p. cultură, că localul *Armoniei* urmează să fie luat în administrarea *Societății p. cultură*, pentru a ne fi pus la dispoziție numai „de 2-3 ori la săptămână“, — atunci, cu expertiza d-lui Dr. Aurel Morariu (avocat Cernăuți), răspunsul nostru către Societatea pentru cultură fu următorul...¹⁾

Dar bunăstarea noastră se vedește și'n multiplele aspecte mărunte ale *Armoniei*. Numărul membrilor sprijinitori a sporit cu 3: D-na Tulia Vlad, Păr. Ilie Ilisei și d-l Emil Boca. Numărul membrilor fondatori a sporit cu 6: Păr. Vespasian Corvin și d-nii Mihai Boldur, Traian Ilcău, Dr. Victor Morariu, Dr. Aurel Morariu și Dr. Leca

¹⁾ Procesul dintre *Armonia* și Soc. p. cult. fiind în curs, suspendăm publicarea...

Morariu. Cofizațiile acestor 6 membri fondatori (în sumă globală de 6.000 lei) sunt depuși, în conformitate cu hotărîrea comitetului din 4 Dec. 1933 la Banca „Moldova-de Sus“ cu 5⁰/₀ dobîndă pe an, începînd cu ziua de 15 Dec. 1933 sub titlul *Fondul permanent al Armoniei*¹⁾. Biblioteca și-a sporit zestrea cu un mare număr de scoarte, iar pentru mai grabnica ei rînduire s'a instituit (în șed. comitet. din 2 Martie) ca vicebibliotecar d. Gheorghe Paulovici. Mobilierul a sporit cu dulapul *Muzeul Armonia*, apoi cu 8 cuiere, 80 scaune, și 25 mese p. bufet, pentru cari s'a investit suma de 6.000 lei. „Armonia“ a putut apoi să achite cheltuelile de fipar pentru al 16-lea Anuar al său, pe anul al 51-lea: 1931—1932 și a putut să-și continue tradiția daniilor culturale, menind 1.000 lei p. bustul C. Porumbescu dela Suceava (superba operă a măestrului Ioan Cârdei), alte sume mai mici pentru diverse acțiuni culturale (d. p. „Casa Unirii“ dela Ceahor) și pentru răspîndirea muzicii românești (dînd cu împrumut sau în dar piese muzicale). „Armonia“ a putut face față tuturor exigențelor sale bugetare, cheltuind d. p. 4.400 lei pentru Concertul de propagandă la Toporăuți, 7.000 lei p. Concursul de coruri populare etc., etc., etc.

Firește o activitate ca aceasta a fost realizabilă numai cu concursul distinsului și pilduitorului devotament al publicului român din intens-culturala Bucovina, căruia, global și individual, îi aducem din nou toată grafitudinea *Armoniei*, întocmai cum această grafitudine se adresează din nou tuturor colaboratorilor și prietenilor *Armoniei*, printre cari la loc de frunte îi aflăm pe: d-l Ministru Ion I. Nistor, d. avocat Dr. Aurel Morariu, d. inspector inginer C. F. R. Ioan Apostolescu și cotidianul Bucovinei „Glasul Bucovinei“.

Leca Morariu

(fost) președ. al soc. „Armonia“

Cumpărați numai la
COOPERATIVA „MESERIAȘUL ROMÂN“
Cernăuți, strada Petrovici

1) Fond pe care însă actuala (1935) conducere a *Armoniei* l-a istrăvit pe pe jumătate! Cu ce drept !!!?

La Românii din Jeian

(Continuare)

Acolo, ¹⁾, pe lângă această asperitate dezolantă, pereții sunt de cele mai multe ori orbi, lipsiți de deschizăturile cari să le primenească aerul, lipsiți de estetică și de cel mai elementar simț de simetrie. Ceeace le mai dă viață, este doar baldahinul de verdeață de dinaintea intrării.

Cum la Jeian via nu crește, ușile de aici, ca să-și compenseze țipsa ghirălănzilor tremurătoare, și-au animat deasupra lor un mic aco-periș de finichea, dreptunghiular și sclipitor ca un cozoroc de șapcă școlărească. Locuințele mai vechi se deosebesc de astea de curând înjghebate prin intrările boltite ca la pridvoarele noastre bisericesti, lucru ce se întâlnește și în satele vecine croate.

Dela biserică scoborim în jos, spre seliște, sărind peste „gar-duri“ de bolovani, dându-ne de-a dura pe poteci strâmte și stârnind câinii ogrăzilor. După ce cutreierăm câteva case reci și pustii, ajungem la Mate Peloză. Pentru că e pe la chindie, familia compusă din bunici, părinți și copii, *pope* (= bea) *cafelu*. Suntem invitați să luăm și noi loc la masa plină de acareturi gastronomice și firimituri. Ghizii mei se execută imediat. Eu însă ezit să mă așez. Femeia insistă amenințându-mă: — *Me voi ofendi se nu veț vla.* (= Mă voi ofensa dacă nu luați). —

Fiindcă tot stau la îndoială, neștiind dacă trebuc s'o ascult sau nu, mă privește supărată și bănuitoare. Pe urmă înțelegându-mi ezi-tarea, vine înarmată cu o cârpă și-mi desființează toate arhipelagurile acvatice construite pe bancă de fantezia unuia dintre copii. Mă poarteste din nou. Ca să nu risc prietenia și buna dispoziție a casei accept.

Mate Peloză, vroiam să zic capul familiei, căci dânsul e bu-nicul copiilor din jurul meu și al mesei, dar nu el e investit cu ase-menea demnități familiare — drept recompensă că le-am făcut ase-menea cinste, se duce la *vitrina* (= bufetul) din colțul bucătăriei și din-tre oale cilindrice de aluminiu și cești rotunde de faianță stropite cu mult roș și albastru, scoate *fiturle de folc*. Le pune în gură printre mustețile pleoștite și odată umflându-și obrajii ca o gușă de porumb, începe a cânta de să te minunezi, nu alta. Las cafeaua laoparte și-mi ascult moșul cum își schimbă melodiile și cu câtă dexteritate își mișcă degetele-i noduroase pe acest soi de cimpoieș ciudat.

¹⁾ La Istro-Românii de sud, de sub Monte-Maggiore.

Dar abia a început să sufle mai bine, că s'a și plictisit de el și l-a lăsat iar în plata Domnului. Neconsolat însă tot nu rămân eu. Din acelaș bufet deodinioară cântărețul meu cu plețele brumate scoate acum un alt soi de instrument muzical, cu totul divers de cel de mai înainte. Fluturându-l pe sus, râde cu fața iluminată de cine știe ce aduceri aminte, și apropiindu-se de mine, mi-l prezintă: — *Surlele*. Le pipăi atent, ca pe un obiect fragil, de mare preț și apoi îl invit să-i zică o doină și din acest fluer îngemănat, pentru a-mi face o sumară idee despre toate instrumentele muzicale istroromâne. Moșul mă ascultă.

Terminându-și repertoriul, cam scurt de altfel, ține de datoria lui să mă informeze că atunci *cân oia pomalo meje, pac ăn cela mic glas se svire, e cân fuje oia, se ăn cela marle. Le pleș se uatu svire.* (= Când oaia merge încet, se fluieră pe glasul cel mic, iar când fuge, pe cel mare. La horă se cântă altfel). Schitez repede pe hârtie cum ar veni *fiturle* și *surlele* și-l tot necăjesc cu numele fiecărei piese din care se compun aceste fluere. Mate Peloză se uită la schiță și-și amintește că asemenea lucruri a mai făcut un alt vizitator de felul meu, de mult, acum vreo 40—45 de ani, tot în casa lui. Desigur fericitul T. Burada. Era atunci mai tânăr și mai oacheș, adaugă dânsul. N'avea această ciurdă de nepoți obraznici din jur.

Ziceam că'n această casă nu-i moșul capul familiei și-i chiar așa, căci datorită unui vechi obicei istroromânesc, fiul cel mai mare, imediat ce se căsătorește, ia dânsul frânele gospodăriei în mână și cum moșneagul are și nepoți, e dela sine înțeles că a lăsat de mult ocârmuirea casei pe seama urmașului. Interesant mai e că urmașul (vorbesc în general, nu numai de acest caz izolat) pe lângă faptul că dispune dela data nunții de toți ai casei (părinții își păstrează doar votul consultativ în treburile gospodăriei de atunci înainte) devine și moștenitorul întregii averi părintești. Ceilalți frați și surori nu capătă drept dotă nicicând mai mult decât câteva rânduri de haine și foarte puțini bani. Cine știe dacă nu asemenea motive au făcut ca femeile din părțile locului să fie disconsiderate și la discreția oricărei umbre de bărbat. I-am întrebat care ar fi rațiunea unei asemenea părtiniri și dânsii mi-au răspuns că având pământ puțin și împărțindu-l la toți, n'ar face decât să mizereze toată lumea. Așa însă se poate încălzi măcar unul cu dânsul.

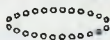
Între timp sub ușa au venit sumedenie de vecini și toți insistă să le prind chipul pe hârtie. Luându-mi rămas bun dela Mate Pe-

loza, ies afară, în zăpada diamantină, pentru a satisface cererile solicitatorilor. Devremece însă harmalaia se îmbulzește în fața obiectivului de să-mi doboare aparatul, îmi este imposibil să-i aranjez cum ar trebui, să-i selecționez. Selecționarea ar implica pe lângă toate și o problemă de conștiință. Deaceea spre a mă achita repede de promisiune și a nu jigni pe nici unul, îi așez drept în față-mi clae peste grămadă.

Apoi urmat de fideli mei Sancovici, mă îndrept către o mătușă din celalt capăt de sat în speranță că voi găsi la ea *modrină* încrețită și scorțoasă (= haină femeiască), *canița* (= brâu) roșie și lungă și *fațol* (= tulpan) colorat viu, toate datând încă de pe vremea când ceilalți Români, de pe malurile Dunării, se luau de piept cu Turcii în prea puternica cetate a Vidinului. **Traian Cantemir**

21. II, 1933.

(Urmează)

Mâini subțiri din zare îmi fac semn

Mâini subțiri din zare îmi fac semn :
milă li-e de chinu-mi îndestul?...
Lunec uliți ca un somnambul :
oamenii sunt ca păpuși de lemn.

Umbre hâde calea mi-o ațin.
Sapă surd întunecat îndemn.
— Incotro mă duc?... De unde vin?...
— Mâini subțiri din zare îmi fac semn.

george voevidca

Innsbruck, August 1935.

PARAZIȚI CULTURALI!

Iar față de Neznaii cari, deși avertizați și răsavertizați să ne achite datoriile, continuă să facă pe cavalerii de nu-știu-n'am-văzut, să ne fie îngăduită și satisfacția morală de a-i prezenta onor. public! Sunt următorii recalcitranți cetitori pe gratuite ai rev. „Făt-frumos“ : Ioan Brătescu, inspector de bancă Cernăuți (dator pe 1931—1934); Meliton Galan, cantor bis. Galanești (d. p. 1932—1934); Petru Marcean, avocat fost la Ilișești (d. p. 1931—1934); Adrian Olinic, profesor Năsăud (d. p. 1931—1934); și Vasile Prelipecean, avocat Fălțiceni (d. p. 1932—1934)! — Ceilalți în N=rul viitor!...

Revista „Făt-frumos“

Bunul Român Dr. Teofil Lupu *)

Armistițiul s'a prelungit, dar cercul vrăjmașului se strânge tot mai aspru și mai apăsător în jurul nostru. Pe noi, la marginea Bucovinei, ne izbește ordinul brutal de retragere, de evacuare. Ultimele ceasuri sunt sfâșietoare. În casa în care locuiesc, Românca vrednică ¹⁾ de a cărei primire ne-am bucurat, plânge desnădăjduită, cu ficele ei. Mi se strecoară în mână scrisorile primite din țară, pentruca să nu cadă în mâinile vrăjmașilor. La spital, doctorul Teofil Lupu îmi încredințează un teanc de bancnote rusești și românești, și mă roagă să le dau, în țară, orăruia așezământ de binefacere aș crede de cuviință, spre a folosi cauzei comune măcar cu atât, acum când zidul de despărțire al hotarului nedrept se ridică din nou, cine știe pentru cât timp. Vom cunoaște mulți prieteni în ceasul izbândeii; să nu uităm însă pe cei care în ziua visurilor sfărâmate, a nădejdilor înfrânte, și-au arătat, cu vorbe și cu fapta, credința nestrămutată în dreptate și au uitat nenorocirea lor, atât de mare, pentru a se gândi la alinarea suferințelor noastre.

Gheorghe I. Brătianu

Vitrina cărții

Adelina Simionescu-Cârdei, *Suceava voivodală, Versuri*, Suceava 1935. — Suceava, de care neobositul călător prin tot cuprinsul pământului românesc, Prof. I. Simionescu spune că nu are seamăn între toate orașele României, în ce privește bogăția de monumente istorice — nu și-a găsit până astăzi cântărețul care să-i slăvească toată comoara aceasta, oricât nu trebuie să uităm incidentalele stihuri ale unui Ion Berariu, ale lui Vasile Bumbac, G. Rotică, G. Voevidca și îndeosebi măestrela evocări, atât de plastice, ale lui T. Robeanu (G. Popovici).

Iată acum o femeie, o Moldoveancă vine să ne dea în versuri ceea ce soțul ei, pictorul și sculptorul Ioan Cârdei (legat pe vecie de Suceava prin mărețul chip de bronz al lui Ciprian Porumbescu) a pus în numeroase cartoane: o serie completă de priveliști și colțuri din „Suceava voivodală”, străbătute de un cald și profund lirism și îmbrăcate în haina bunei poezii tradiționale, în strofele, în metrele și

*) Din volumul *File rupte din cartea războiului*, pag. 163—164.

1) D=na Teofila Luța († 1927), mama eroului dela Neajlov, Lascar Luția.

în graiul ce ni l-au dăruit atâți măiestri fauri ai tehnicei versului românesc. Materialul acesta, poeta noastră îl utilizează cu frumoasă îndemânare, cu deplin simț al proporțiilor și armoniilor. Sentimentul de evlavie în fața măririi trecutului se împletește cu o vie și gîngășă intuiție a farmecelor firii; așa se face apoi că colecția se încheie, cât se poate de potrivit, cu câteva pasteluri, din cele mai suave ce s'au scris în românește.

Pentru sceptici, o mențiune: d-na Adelina Cârdei nu este o necunoscută în lumea literelor. În vara 1934, la concursul internațional, aranjat de Academia „des Jeux Florimontains” din Chambéry (Franța de Sud) pentru o odă în memoria marelui Rege Albert I al Belgiei, D-sa a fost premiată, obținând diploma de titulară a ordinului „La Cigale d'Argent”.

Victor Morariu

Giulio Bertoni, *Lingua e pensiero* (*Studi e saggi linguistici*), Firenze, ed. L. Olschki, Tip. Modena, 1932; 8° (21 1/2×14), pg. 246 + indice (= tabla de materii).— *Lingua e pensiero* este opera de sinteză care încunună în publicistică tridecenara și minuțioasă activitate filologică (1902—1932) a maestrului Giulio Bertoni, *Accademico d'Italia* și profesor la Universitatea din Roma. Rezultat al îndelungatelor d-sale subtile observații și studii, *Lingua e pensiero* (= Limbă și gândire) aduce în lingvistică un verificat de temeinic criteriu al cercetării.

Chiar din prima pagină, autorul face evidentă deosebire între limbă și langaj. *Lingua e ciò che diciamo cultura, dottrina, tecnica, presupposto, fonte, schema, paradigma, grammatica* (pg. 5—6). Langajul e viața limbii. El o colorează, o plasticizează, îi dă tonalitate și muzică. Nu există limbă frumoasă și limbă urită. Personalitatea celui ce se exprimă e totul. *Limba* este patrimoniul unei societăți și al unui timp: *patrimonio comune di chi voglia o sappia approfittarne* (pg. 6). *Langajul* se încorporează în limba pe care o animează, o transfigurează, îi dă sens, culoare și ton: *Linguaggio, insomma, è attività creatrice, che si attua nella „lingua”* (pg. 246). Dar nici langajul nu se poate concepe fără limbă. Limba e gândire; limba este cuprins, cunoaștere și cultură: *Abbiamo, così, la lingua e il linguaggio dello scienziato, la lingua e il linguaggio dell'erudito, la lingua e il linguaggio del filosofo, e abbiamo poi la lingua e il linguaggio del poeta, che trasporta tutta la sua cultura, tutto se stesso (tutta la sua lingua) nel regno incantato della fantasia, dove*

l'umano diresti che si faccia divino e ogni cosa riveli un volto e un anima nuovi (pg. 246). Istoria literaturii este istoria atât a limbii cât și a langajului, pentrucă *l'una* (=limba) *porta in sè i segni del tempo, riflette le condizioni culturali di un'età, l'altro* (=langajul) *è qualcosa di individuale, di originale, non suscettibile, in sè e per sè, di storia* (pg. 11). Dar datorită numai activității estetice care dă cuvântului energie, ton, culoare, vibrație, — *lingua è perpetua creazione* (pg. 11).

Poetul dă cuvintelor viață nouă, nouă expresivitate, expresivitatea stărilor sale sufletești care-i diferențiază personalitatea de a altora. *L'originalità del poeta sta nell'esprimersi con parole che paiono di tutti, e sono, invece, unicamente sue, mentre la lingua comune par fatta piuttosto per l'espressione delle idee, dei sentimenti e dei pensieri che appartengono ad ognuno ed a nessuno* (pg. 122)¹⁾.

Cunoștința e cuvânt, limba e gândire. Cunoaștem atât cât langaj interior avem. Tot ce cunoaște individul constituie limba sa. Ațitundinea lui spirituală, sentimentele sale constituiesc langajul său: *Il pensiero costruisce se stesso, costruendo la lingua... Non c'è arricchimento della nostra mente e della nostra personalità che non si risolva in un arricchimento linguistico* (pg. 243)²⁾.

Cultura unui scriitor e în bogăția limbii sale, arta în langajul său. Limba neabsorbită, netransfigurată în langaj, îndepărtează duhul poetic de operă: *Sono i vincoli ideali che trattengono alla terra il poeta, onde la sua opera si articola nel processo della storia* (pg. 10). Langajul este un *fluido arcano che penetra a pervade della sua magia le parole a trae lo spirito a configurarsi in esse* (9). Langajul poetic spiritualizează limba și crează o nouă atmosferă.

Concluziile, autorul și le întemeiază pe un bogat material din diverși scriitori și opere. Lectura acestei prețioase cărți ne oferă o splendidă prezentare a limbii literare din diferite epoci ale istoriei literaturii italiene și străine, și frumoasa încondeiere a unor personalități scriitoricești așa cum le zugrăvește langajul din operele lor. Astfel *La lingua della „Chanson de Roland“, Il primo secolo della litte-*

¹⁾ Originalitatea poetului stă în felul de a se exprima întrebuițând cuvinte ce par a fi ale tuturor, de fapt fiind în întregime ale sale; pe când limba comună pare făcută anume ca expresie a ideilor, sentimentelor și cugetărilor ce aparțin fiecărui și nimănui.

²⁾ = Gândul se înfiripă el însuși, înfiripând limba... Nu este îmbogățire a minții noastre și a personalității noastre care să nu se rezolve într-o înăvuițire lingvistică.

ratura italiana e il volgare, *La lingua della poesia italiana delle origini e il linguaggio dei poeti dello „stil nuovo“*, *La lingua di Jacopone*, *La lingua della „Vita di Cola di Rienzo“*, *Il linguaggio mistico di Santa Caterina da Siena*, *La lingua della „Cent Ballades“ di Cristina da Pizzano*, *Il linguaggio poetico di Ludovico Ariosto*, *La prosa di Michelangelo*, *La sintassi del Macchiavelli e il „Principe“*, *La Lingua di Galileo*, *La lingua del Vico*, *La lingua di L. A. Muratori*, *Sulle lezioni — varianti negli „Idilli“ del Leopardi*, *Lingua e poesia di Federico Mistral*, *La lingua d'un umoristo romeno (Ion Luca Caragiale)*, — alcătuiesc materialul din care d-l prof. G. Bertoni își formulează sistemul d-sale lingvistic.

Articolul închinat limbii lui Ion L. Caragiale e de tot interesul pentru critica și istoria noastră literară. Pusă în lumină de cercetarea d-lui Bertoni, arta umoristului român se evidențiază din viabilitatea langajului său :

Diresti che i personaggi delle commedie e dei racconti e bazzetti siano copiate dalla vita, e invece sono nati, sì, da alcune impressioni profonde e vive riportate da Caragiale, ma sono stati creati con una loro anima nuova. Ciò che si direbbe verismo, si trova essere lo stesso atteggiamento spirituale dello scrittore. Questo atteggiamento è il suo interiore linguaggio, che si palesa attraverso la sua cultura e la sua tecnica, o attraverso la sua lingua (pg. 232) ¹⁾.

○○○●○○○

Petru Iroaie

Multe și mărunte . . .

Ispirescu inedit. — Nrul 4 din simpatica Bibliotecă-mignon „Făt-frumos“ ne aduce 7 din cele 9 *Povești despre Vlad-Vodă Țepeș* ale lui P. Ispirescu, semnalate p. prima dată de Leca Morariu în rev. „Făt-frumos“ An. IX 1934, 131. De ce numai 7 din ineditele povestioare postume, — ne lămurește următoarea notă editorială a lui Leca Morariu :

„Manuscrisul original al acestor, până astăzi necunoscute *Povești despre Vlad-Vodă Țepeș*, fiind arhigelos deținut de d-na Alexandrina Ispirescu ²⁾ (Dorohoi), regretăm că (cu toată strădania noastră...) putem publica astăzi numai ²/₃ din această interesantă inedită a lui P. Ispirescu ; ultimele două povestioare (Nr. VIII și IX) ne lipsesc deo-

¹⁾ Ai zice că personagiile din comedii și din povestiri și schițe ar fi copii ale vieții. De fapt au luat naștere din anumite impresii profunde și vii, trecute în raportaj de Caragiale, dar create cu o nouă viață sufletască a lor proprie. Ceeace s'ar numi verism este iarăși aceeași atitudine spirituală a scriitorului. Această atitudine e langajul său interior care se evidențiază prin cultura și tehnica sa, prin limba sa.

²⁾ Soția fiului celui mai mic al lui P. Ispirescu.

camdată. Poate într-o a 2-a ediție (când abnegația noastră va fi mai just prețuită...), vom izbuti să fim compleși... Copia după original, perfect-conștiincios făcută (atâta cât s'a putut face...), e a subsemnatului“.

* * *

„Creațiunea lumii“ de D. Rusu. — Primum *Anuarul VI* (1924—1934 !) al liceului „Dimitrie Cantemir“ din Cosmeni (1935), cu studiul D-lui Dimitrie Rusu, *Creațiunea lumii*, operă cu desăvârșire originală și de cea mai sobră documentare științifică. Câteva spicuiuri din aceste revoluționare rezultate : „Faptul că Jaumann a aflat pe-o altă cale acest lucru, dovedește odată mai mult că concepția noastră asupra forței gravitațiunii corespunde realității“ (16); „Baza teoriei relativității, formată tocmai din această concluziune falsă, este zdruncinată prin aceasta lege“ (33); „Teoria lui Laplace este înlăturată complet din știință prin această lege“ (33); „Existența căldurii corpurilor cerești nu depinde deci de timp, după cum susține teoria lui Laplace“ (36); „lumina unui corp ceresc e lumină numai pentru alte corpuri, dar nu și pentru el însuși. Soarele, care e atât de strălucitor și luminează toate corpurile din sistemul său, este un corp opac. Și fiindcă căldura din interiorul soarelui are pentru suprafața soarelui aproape aceleași valoare ca și căldura pământului pentru suprafața pământului, adică o valoare foarte mică, deducem că pe soare domnește nu numai un întuneric, ci și un ger etern“ (38).

Și te gândești..., deunăzi „Universul“ (Nr. 248 de Luni 9 Sept. 1935) ne comunica următoarele : „Un savant german, doctorul Fricke, a emis de curând o teorie..., conform căreia soarele, contrar aparenței, ar avea o temperatură extrem de scăzută. Doctorul Fricke consideră soarele ca un formidabil emițător de unde... Aceste unde nu sunt nici calde, nici reci; ele transportă însă energie, ceea ce este esențial. Energia aceasta lovind materia terestră, s'ar transforma pe pământ în energie califică și luminoasă“. Fiind vorba de d-rul Fricke, până și „Universul“ s'a sezizat de surpriza pe care stă să ne-o pregătească soarele! Când însă creatorul unei noi concepții cosmogonice e numai un tânăr savant bucovinean, (elev al Universității dela Viena), atunci până să răzbească un D. Rusu în literatura științifică românească..., pot să verse sudori și ghețarii din soare!...

Iar liceul „D. Cantemir“ poate fi mândru că-l deține pe cineva al cărui loc era cel puțin la catedra de astronomie dela Universitatea Cernăuțeană!

Al. Lupu

Și iarăși neglijare editorială a lui Alecsandri („Sânziana și Pepelea“). — Prea nebăgată'n seamă, ba chiar aproape uitată a rămas „feeria națională“ cu care Alecsandri își cam încheia activitatea teatrală : *Sânziana și Pepelea* apărută în „Convorbiri literare“ An. XVII (1883—1884) N-rele din Sept., Oct. și Nov. 1883. Edițiile

Alecsandri le ignoră pe'ntrecutele¹⁾. Doar colecția *Cartea cea bună, îngrijită de Sextil Pușcariu*, „Cultura Națională“, ne-o pune, în 1923, mai la îndemână. (Și-i locul aice să relevăm că *Sânziana și Pepelea* a rămas urgisită nu numai de negrija editorială, ci chiar și de istoriograafia literară. Singura valorificare substanțială²⁾ fiind cea dată (cu bucovinenească femeinicie) de Victor Morariu în „Junimea literară“, An. I. 1904, pag. 7—9. Aprecieri din care reținem această justă concluzie a d-lui Victor Morariu: „feeria lui Alecsandri e o parodie a *poveștii* [populare], pe cât de fantastică și trecând mult peste marginile închipuirii populare, pe atât de hazlie; e în bună parte și o piesă de tendență cu aluziuni politice și observări satirice asupra defectelor societății românești“).

... Drept care *Sânziana și Pepelea* merită o ediție mai îngrijită decât este cea a *Culturii Naționale*. Și'n adevăr, iafă de cam ce scăderi suferă ediția în chestiune: 1. Copiind una dintre manile „ortografice“ ale *Convorbirilor literare*, ni se dă titlul „*Sinziana și Pepelea*“. Nu! Limba românească zice: *Sânziana*! Grafia „*Sinziana*“ din *Convorbiri* trebuia redată cu forma *Sânziana*, întocmai cum altădată editorul scrie, în loc de „*țânțarii*“ din „Conv. lit.“ XVII 251 și 260, corect românește: *țânțarii* (pag. 89 și 130); — 2. Alterări și estropieri (datorite fie chiar numai unor greșeli de tipar) ale textului original (din „Conv. lit.“ XVII): regionalul *după* în loc de literarul *de pe*: „o dihanie *după* (sic) ceea lume“ 53 în loc de „... de pe ceea lume“ Conv. lit. 211, și totașa „*fără după* ceea lume“ 56 în loc de „de pe ceea lume“ Conv. lit. 212; „*fără lentă* (sic)“³⁾ 59 în loc de „*fără leafă*“ Conv. lit. 213; „*cu* (sic) cât pe=aci să mă chiorască“ 76 în loc de „și cât pe=aci“⁴⁾ să...“ Conv. lit. 248; — 3. Strecurarea formei arhaice *au* a verbului auxiliar pers. a 3-a sing. din perfectul perifrastic: „Ho, țară!... Ce este?... Ce v'au apucat?“ 29 (ca'n Conv. lit. 205, Alecsandri neputându-se emancipa de acest arhaism), și: „*ne=au* atacat o ceată de dihăanii“ 144 (ca'n Conv. lit. 295); — 4. Falsificarea moldovenismului „*țânduri*“ Conv. lit. 260 cu „*țandări*“ 129 (o *țandură* — două *țanduri*; *i=a sărit țandura!*); — 5. Alterarea (foarte inconsecventă!) a aspectului fonetic moldovean; „*mulțumi*“ 17 față de „*mulțami*“ din Conv. lit. 203 — dar „*mulțamesc*“ 126 ca'n „Conv. lit.“ 259; „*bășici*“ 33 față de „*beșici*“ C. I. 206: — dar (ca'n Conv. lit.): *păreche* 41, *giurul* 58, *răce* 139, 141, 152, *răle* 153, *răpede* 154, *spărieți* 143; — 6. Neîndreptarea greșelilor din *Convorbiri*: „... să=mi fure bunătate de față pe (sic) sub nas“ 71 (ca'n C. I. 215) în loc de: „să=mi fure de sub nas“; „Dar

¹⁾ Multă lume o cunoaște numai din repertoriile Teatrelor Naționale, cari știu să sconteze, uneori cu mare izbândă, spectaculozitatea acestui sprințar capriciu dramatic (ca d. p. Teatrul Național din Cernăuți, în premiera sa din 12 Faur 1935, pusă în scenă de vioiul talent al d-lui Nello Bucevski).

²⁾ De care să binevoiască a ținea seamă și Gh. Adamescu în ale sale volume de *Contribuțiune la bibliografia românească*.

³⁾ Citește *rentă*! Cui însă s'o fi datorind înlocuirea *rentă*?

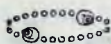
⁴⁾ Mai moldovenește era: „și cât pe ce să...“.

nu ne-a (sic) mânca țânțarii?“ 89 (ca'n C. l. 251) în l. de: „...nu ne-or mânca...“; marinimos 97 (ca'n C. l. 253) în l. de „mări-nimos“¹⁾; — 7. Inutile complicări „ortografice“: „mieu“ 11, 49 (= *meu* C. l. 201, 210) și mania accentului²⁾: „Vom zgăria ca pisici“ 33, vers nevolnic, în care ritmul reclamă, din întâmplare, accentul „zgăria“: „Vom zgăria ca pisici | De-ți fi toți numai beșici“; „altă beleă pe capul mieu“ 49; eră 59, luă 66, așa 67 ca și când ai putea fi tentat să accentuezi *era*, *lua*, *asa*!; „puteă“ 52 ... pentruca nu care cumva te-miri-cine să articuleze ... cum? ...; ba până și monosilabul *și* are, chipurile, nevoie de accent, și chiar atunci, când în realitate e arhi-neaccentuat: „Și (sic) ea mie“ 21 în cunoscuta șagălnicie populară: „— Ți-e dragă!... Hai?... — Dar tu ei? — Și ea mic...—“, unde accentul e foarte pronunțat: și ea mie (*u* | *u*)!; „Formați și (sic) voi un taraf?...“ (= și voi!) 52; „Așa am chifit și (sic) eu“ (= și eu!) 67 etc.; — 8. Greșeli de tipar (altele!...): „în oronată“ 146 (= încoronată C. l. 296); „curpins“ 153 (= cu-prins C. l. 297).

Și fiindcă suntem la Alecsandri, ne permitem întrebarea, la care ar fi fost să răspundă editorul *Culturii Naționale*: Dar cuvântul *crasisul* din fraza „Așa mi-i crasisul“ 97 și Conv. lit. 253 ce-o fi însemnând?

Iar „marilor“ noastre case de editură le cerem din nou mult mai multă conștiință, ... cel puțin atunci când ni se reeditează frun-
tașii scrisului românesc!...

Leca Morariu

CRONICA

„Crainicul Cetății“. — În afară de regretul sufletesc=estetic după Suceava voevodală și pitorească (a dangătelor de clopote, și a țărâitului de greieri „printre negre, vechi zidiri“, și a vastelor pri-velišti peste nespuse nemărginiri de țară), revista „Făt-frumos“, mu-tându-și scaunul dela Suceava la Cernăuți, nu prea încearcă alt regret, văzând cât de cu vrednicie o înlocuiește publicația d-lui Gh. Ma-xim-Burdujanu, „Crainicul Cetății“. Ajuns acum la capătul anului II (1934), *Crainicul* d-lui Gh. Maxim-Burdujanu se prezintă cu se-rioase lucrări monografice din literatura bucovineană (P. Iroaie, „Pseudo Kgnegheticos“-ul lui Al. Odobescu; Valeriu Cudla, T. V. Ștefanelli (18 VIII 1849 *)—23 VII 1920) *Viața și opera*;

¹⁾ Pentru precizie: Textul din Cov. lit. 253 e: „Pe cât sunt de plăcut, sunt și marinimos“, — iar textul „Cult. Naț.“ 97: „Pe cât sânt de plăcut, sânt și de marinimos“. — Și-i vrednic de subliniat faptul (în aceste zile ale noastre când Aca-demia Română ordonă forma *sunt*) că la 1923 *sunt* e înlocuit cu *sânt* (cf. și pag. 76)...

²⁾ De care atâtea edituri nici astăzi încă nu s'au cotorosit! Deaceea ne permitem a insista!...

^{*)} D-l V. Cudla precizează, împotriva informațiilor de până acum, data nașterii lui Ștefanelli cu 1849, iar data morții cu 1920.

Gavril Ionescu, *Simion Florea Marian, Viața și opera*), cu eseul distinsului explorator al Istro-Românilor Traian Cantemir asupra numelui *Cici* și cu notele redactionale ale directorului Gh. Maxim-Burdujanu, distins elev al Școalei Române dela Paris și autor al monografiei *O piatră pentru adevăratul monument al lui Ștefan O. Iosif*, Brașov 1933. Iar tuscinci amintii Tr. Cantemir, V. Cudla, G. Ionescu, P. Iroaie și Gh. Maxim-Burdujanu, se întâmplă a fi tot elevi ai aceluși Seminar român de literatură modernă și folclor dela Universitatea Cernăuți, despre care tot revista noastră (1935, 99) a mai avut ocazia să vorbească !...

* * *

Strada C. Porumbescu în ... Capitală ! — Minune că s'a putut întâmpla una ca asta : „La București s'a dat unei străzi noi numele marelui nostru compozitor Ciprian Porumbescu. Strada este situată în apropierea colțului Șos. Bonaparte — str. I. G. Duca (Cometa)“ — (După excelența „Gazeta Bucovincenilor“ București An. II Nr. 20 din 15 Sept. 1935).

* * *

Nu 10, ci 15 ani ai lui „Făt-frumos“ ! — Prietenul U. T. ne scrie : „Cum la jubileul ei de 30 ani dela apariție (1934), *Junimea literară* trecea sub atât de completă și elocventă tăcere cei 5 ani de *Junime literară* ai lui Leca Morariu (1923--1927), credem că această quasirenegare a unui întreg lustru (lustru atât de fundamental deosebit de tot ce fusese *Junimea literară* antebelică și mai ales de ce este dânsa dela 1928 încoace !...) dă dreptul revistei „Făt-frumos“ ca să-și adăgă și acești 5 ani la decada trăiniciilor sale“.

* * *

„Însemnări sociologice“. — Ghinionisticul recordman întru pungere a Bucovinei culturale, Pamfil Șeicaru se scarpină n vâlvoiul capului de neceaz că șirul periodicelor odrăslite din preajma Universității Cernăuțene¹⁾ sporește cu excelența revistă a sociologului *Traian Brăileanu*, „Însemnări sociologice“ (ajunse acu la Nr. 5). Iar robustul românism=integral (antisemit) al prof. univ. Tr. Brăileanu e o solidă cheazășie pentru trăinicia morală a acestei noi fortărețe românești din intens=culturala Bucovină. În scrisul tânăr se impun aici Gavril Ionescu, Barbu Slușanschi și Leon Țopa.

Al. Stejaru

1) Cari sunt... numai următoarele : „Candela“, „Junimea literară“, „Codrul Cosminului“, „Buletinul facultății de științe“, „Analele Dobrogei“, „Făt-frumos“, „Revista filologică“, Buletinul „Mihai Eminescu“, „Revista pedagogică“ și „Credința“ !,

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
CERNĂUȚI, str. Munteniei 14

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

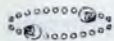
În Țară: 200 lei pe an

În Străinătate: 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL:

Revista „Făt=frumos . . .	† Dr. Teofil Lupu
I. U. Soricu	Muierea (versuri)
Dr. O. Ferlievici	† Dr. Teofil Lupu
G. Voevidca	Elegie (versuri)
Victor Morariu	Împetriva verdictelor pripite
Octavia Lupu=Morariu . .	Cântece populare
Leonida Bodnărescu . . .	C. Miculi și Iraclie Porumbescu
Adelina Simionescu=Cârdei	Suceava voevodală (versuri)
Leca Morariu	Soc. „Armonia“ în 1932—1933
Traian Cantemir	La Românii din Jaiän
G. Voevidca	Măini subțiri . . . (versuri)
Gh. I. Brățianu	Bunul Român Dr. T. Lupu
Victor Morariu și Petru Iroaie	Vitrina cărții
Al. Lupu și Leca Morariu .	Multe și mărunte . . .
Al. Stejaru	Cronică

CUMPĂRAȚI NUMAI LA
COOPERATIVA „MESERIAȘUL ROMÂN“
CERNĂUȚI, STR. PETROVICI

În Nrul viitor publicăm numele oamenilor de omenie cari știu
să-și facă datoria, cumpărând la „Meseriașul Român“ !

BIBLIOGRAFIE

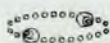
Cereți la revista „Făt-frumos“

Colecția muzicală „Făt-frumos”, à 30 lei fascicula

cuprinzând :

- Fascic. 1 : August Karmel, *Peste vârfuri* . . . (Eminescu) Alto și pian.
- Fascic. 2 : C. Porumbescu, *Psalm* și *Acsion la Rusalii* (rev. de G. Onciul) Coruri mixte.
- Fascic. 3 : C. Porumbescu, *Condacul Maicii Domnului* și *Rădicat-am ochii mei* (rev. de G. Onciul) Coruri bărbătești.

Prețul lei 40